

Mighty and Great

Psalm 92

תהלים צב

1

92 A psalm. A song; for the sabbath day.

²It is good to praise the LORD,
to sing hymns to Your name, O Most High,

³To proclaim Your steadfast love at daybreak,
Your faithfulness each night

⁴With a ten-stringed harp,
with voice and lyre together.

⁵You have gladdened me by Your deeds, O LORD;
I shout for joy at Your handiwork.

⁶How great are Your works, O LORD,
how very subtle^a Your designs!

⁷A brutish man cannot know,
a fool cannot understand this:

⁸though the wicked sprout like grass,
though all evildoers blossom,
it is only that they may be destroyed forever.

⁹But You are exalted, O LORD, for all time.

¹⁰Surely, Your enemies, O LORD,
surely, Your enemies perish;
all evildoers are scattered.

¹¹You raise my horn high like that of a wild ox;
I am soaked in freshening oil.

¹²I shall see the defeat of my watchful foes,
hear of the downfall of the wicked who beset me.

¹³The righteous bloom like a date-palm;
they thrive like a cedar in Lebanon;
¹⁴planted in the house of the LORD,
they flourish in the courts of our God.

¹⁵In old age they still produce fruit;
they are full of sap and freshness,
¹⁶attesting that the LORD is upright,
my rock, in whom there is no wrong.

א מזמור שיר ליום השבת:
 ב טוב להודות ליהוה וליזמר לשמחה עליון:
 ג להגיד בפקר חסדך ואמונתך בלילות:
 ד על־עשור ועל־נגבל עלי הנזון בכנור:
 ה כי שמחתני יהוה בפעלך במעשי ידך ארגן:
 ו מה־גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבתך:
 ז איש־בער לא ידע וכסיל לא־יבין את־זאת:
 ח בפרח רשעים כמו עשב ויצאו כל־פעלי און
 ט ואתה מרום לעלם יהוה:
 י כי הגה אביך יהוה כי־הגה אביך יאבדו
 יא ותפרדו כל־פעלי און:
 יב ותבט עיני בשמון רענן:
 יג ותבט עיני בשמון רענן:
 יד ותבט עיני בשמון רענן:
 טו עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו:
 טז להגיד כי־ישׁר יהוה צורי ולא־עלתה בו: עולתה

2

אוצר המדרשים (אייזנשטיין)
אלפא ביתא דבן סירא עמוד 47

אמר לו מפני מה הקב"ה ברא בעולמו צירעין ועכביש שמפסידין ואין בהם הנאה? אמר לו פעם אחת היה דוד מלך ישראל ע"ה יושב בגנו וראה צירעה אוכלת עכביש ובא שוטה ובידו עץ והיה מגרשם, אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מה הנאה באלו שבראת בעולמך צירעה אוכלת דבש ומשחתת ואין בה הנאה, עכביש יארוג כל השנה ולא ילבשנו, שוטה חסר דעה מזיק את הבריות ואינו יודע יחודך וגבורתך ואין בו הנאה לעולם. אמר לו הקב"ה דוד! מלעיג אתה על הבריות תבא שעה ותצטרך להם ותדע למה נבראו. וכשנחבא במערה מפני שאול המלך שלח הקב"ה עכביש וארגה על פי המערה וסגרה אותו, בא שאול וראה ארוג אמר בודאי לא נכנס אדם הנגה שאם נכנס היה קורע הארוג לקרעים והלך ולא נכנס לשם, וכשיצא דוד וראה העכביש נשקה ואמר לה ברוך בוראיך וברוכה את, רבש"ע מי יעשה כמעשיך וכגבורתך שכל מעשיך נאים. ולפני אכיש עשה עצמו שוטה לפני אנשיו והיתה בת אכיש שוטה ומשוגעת, כיון שהביאוהו אליו אמר להם מלעיגים אתם אותי בשביל בתי שהיא שוטה הבאתם זה אלי, או שמא חסר משוגעים אני. מיד הניחוהו וברח והודה לאל על מעשיו, שכל מה שברא בעולם יש בו הנאה. ובזמן שמצא דוד לשאול שוכב בצהרים והיה אבנר שוכב בפתח ראשו בפתח אחר ורגליו זקופות בא ונכנס מבין רגליו ונטל צפחת המים, וכשבא לצאת מבין רגליו פשט אבנר רגליו וכסהו במ והיו עליו כשני עמודים גדולים ובקש רחמים מי"י ואמר אלי אלי למה עזבתני, באותה שעה עשה לו נס ושלח לו צירעה ונשכה רגלי אבנר וזקפן ויצא דוד ושבח להקב"ה, ולא ראוי לבן אדם להלעיג במעשה האל.

3

Mishnah Tamid 7:4

משנה תמיד ז:ד

השיר The daily song* that the Levites would recite in the Temple was as follows: On the first day [of the week] they would say: 'HASHEM's is the earth and its fullness, the inhabited land and those who dwell in it.'¹ On the second day they would say: 'Great is HASHEM and much praised, in the city of our God, Mount of His Holiness.'² On the third day they would say: 'God stands in the Divine assembly, in the midst of judges shall He judge.'³ On the fourth day they would say: 'O God of vengeance, HASHEM, O God of vengeance, appear.'⁴ On the fifth day they would say: 'Sing joyously to the God of our might, call out to the God of Jacob.'⁵ On the sixth day they would say: 'HASHEM will have reigned, He will have donned grandeur; He will have donned might and girded Himself; He even made the world firm so that it should not falter.'⁶ On the Sabbath they would say: 'A psalm, a song for the Sabbath day.'⁷ A psalm, a song for the time to come, to the day that will be entirely Sabbath and contentment for the eternal life.

השיר* שהלויים היו אומרים בבית המקדש. ביום הראשון היו אומרים: ליהוה הארץ ומלואה, תבל וישביו בה.¹ בשני היו אומרים: גדול יהוה ומהלל מאד, בעיר אלהינו הר קדשו.² בשלישי היו אומרים: אלהים נצב בעדת אל, בקרב אלהים ישפט.³ ברביעי היו אומרים: אל נקמות יהוה, אל נקמות הופיע.⁴ בחמישי היו אומרים: הרנינו לאלהים עזנו, הריעו לאלהי יעקב.⁵ בששי היו אומרים: יהוה מלך גאות לבש, לבש יהוה עו התאזר, אף תכון תבל כל תמוט.⁶ בשבת היו אומרים: מזמור שיר ליום השבת.⁷ מזמור שיר לעתיד לבא, ליום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

Rashi Ps. 92

רש"י לתהלים צב

4

ראב"ע לתהלים צב

5

Ibn Ezra Ps. 92

(ה) כי. בעבור היות נשמת המשכיל בששת ימי המעשים מתבודדת בעסקי העולם, על כן היא מתבודדת בשבת להבין מעשה השם ונפלאותיו, על כן: כי שמחתני ה' בפעלך. על דרך שנות השמטה, ששמעו כל התורה למען ילמדו ויראו. והטעם כי שמחתני בדעתי כל מעשיך שהם ישרים:

(א) מזמור שיר. של לויים (נביאים):

ליום השבת. שאומרים אותו בשבתות, והוא מדבר צנון העולם הנא שכולו שבת:

(ג) להגיד בבקר חסדך. צנת הגאולה:

ואמונתך בלילות. ונעוד לרת הגלות

להאמין בך ששמור הצטחקך, כל זה נאה וטוב:

Radak Ps. 92

רד"ק לתהלים צב

(יד) שתולים. לפי שדימה הצדיקים לעצים אמר שתולים במקום טוב והוא בבית ה'. בחצרות אלהינו. כלומר שתהיה ישיבתם שם תמיד כי שם יהיו החכמים והמורים, ואז בימות משיחנו יכרתו הרשעים וישארו הצדיקים, וכולם יהיו עוסקים בחכמה לדעת את ה', ושם יפריחו כלומר יצליחו וירבו בחכמה. ואמר בבית ואמר בחצרות, כי הנהנים והלויים בבית וישראל בחצרות: (טו) עוד. בימות המשיח יהיו ימי ישראל ארוכים, והימים שהם ימי הזקנה בעולם הזה אז יהיו כמו ימי הנערות, ויהיו כמו נערים שיגדלו וירוננו ויהיו דשנים ורעננים הפך הזקנים: (טז) להגיד. אז יגידו כי ישר ה', כי בזמן הזה לבות בני אדם פוסחים במעשי האל בראותם שלות הרשעים ויסויו הצדיקים ובזמן העתיד כבוא המשיח יצטרפו ויחלבו וישארו ככסף מזוקק ולא יהיה עוד שלוח לרשעים ולא צרה לצדיקים, ואז יודו כל העולם כי ישר ה': צורי. כי אני בוטח בו. ואמר המשורר כי יאמרו הכל כי לא עולתה בו וכל מעשהו באמונה, ואז שתרבה דעת בני אדם יגלה זה הסוד למה היה כן בעולם הזה שלוח ברשעים וצרה לצדיקים.

6

(א) מזמור. ביום השבת היו אומרים זה המזמור בבית המקדש. ויש במזמור מענין שבת כמו שאפרש: (ב) טוב. יום השבת טוב להודות בו לה' משאר ימי השבוע, כי האדם פנוי בו מעסקי העולם ונשמתו זכה מטרת הגוף, ומתעסקת בחכמה ובעבודת האלהים. וטוב לומר לשמך עליון, כי הנשמה העליונה תמצא מקום לשבח לך שאתה עליון: (ג) להגיד. ביום ובלילה עלינו להגיד החסד שעשית עמנו, שנתת לנו יום השבת למנוחה, והאמונה שתקיים חסדך לנו בכל עת, ואחד מן החסדים שעשית לנו יום השבת, וכשנבוא להגיד חסדיך נזכיר זה החסד. וטעם בבקר כי כל ימי השבוע כשיקום אדם בבקר ילך לעבודתו, ובזה הבקר יקום למנוחה ולענג הגוף והנשמה, ואז אזכור חסד האל. ויהיה טעם בלילות לשון רבים, כי כל הלילות אפילו לילות ימי השבוע הם פנויים יותר מהימים להגיד חסד ה' ואמונתו. ואמר בלילות עבור ליל שבת וליל מוצאי שבת שהם לילי מנוחה כי לא יצא אדם למלאכתו עד הבקר ברוב:

(ה) כי שמחתני. בהתבונני בפעלך ובמעשה ידיך שהוא העולם ואשר בו, ביום השבת שיש לי פנאי להתבונן בו אז אשמח, והוא חכמת הטבע, וכשאתבונן בה ואשיג ממנה מה שאשיג אשמח וארנן בלבי, וזה דבר כל חכם וחכם שמתבונן במעשה האל, לפיכך אמר שמחתני ארנן לשון יחיד:

7

**Rabbi Avi Baumol,
"Psalm 92:
Stuck in the Middle With
You"**

What emerges is a message of the centrality of the seventh day of the week and how it encompasses the eternity of God, without even mentioning it directly. The aesthetic nature of this tool conveys a strong feeling through the poetry it presents. Through it, the focus of the

7
1
7

structure is undeniably the (1) - the verse on God's loftiness.

B'Rumo Shel Olam

ספר ברומו של עולם

מה שאנו אומרים תיום יום ראשון בשבת או שני בשבת וכן כלם, כתב פה החיים (שם סוף עטו כ"ו) בשם עולת שבת, משום דבכל יום מצוה למנות בו ימי השבת, כמו שכתוב במקילתא (תרו, פרשה ו) על הפסוק (תרו כ, ח) וְכֹרֵאת יום השבת, לא תהא מונה בדרך שאחרים מונין אלא תהא מונה לשם שבת. והרמב"ן פרש שם וזה לשונו, אמרו שהיא מצוה שנוכר תמיד בכל יום את השבת שלא נשקחה ולא יתחלף לנו בשיאר תמים, כי בנברנו אותו תמיד וְכֹרֵאת מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא והוא צוה אותנו באות הנה, וזה עקר גדול באמונת הקל.

ומסבם הפך החיים, שנה הוא להורות כי כל ימי החול תלויים ונקשרים ונקשרים מיום השבת, ומשם נמשכה להם הארתם, וְכֹרֵאת ענין זה היטב, כי הוא מקבל רמ"ח מצות עשה למנות ימי החול על דרך זה.

**Shulchan Aruch and Mishnah
Brurah on Orach Chayim
Section 448**

10

אורח חיים סימן רמח

א אמר להפליג בספינה (א) אפלו בערב-שבת אם הולך לדבר (ב) מצוה, (ב) יפוסק עמו (ג) שישבת, ואם אחר-כך לא ישבת אין בכך כלום. יאכל לדבר הרשות אין מפליגין בספינה (ד) פחות משלשה (ה) ימים (ו) קדם השבת. הגה אכל קדם (ג) שלשה ימים שרי (ו) אפלו בספינה שמושכים אותה על-ידי בהמות, (ז) ואפלו אין בגבה המים (ז) עשרה טפחים (מהרי"ק שורש מ"ה), (ח) ואפלו במקום שיצטרף הישראל (ט) לעשות אחר-כך מלאכה בשבת להוליד הספינה (ריב"ש סימן קנב). וְכֹרֵאת הוא דרך מועט, כמו מצור לצידון *שאין ביניהם פי אם מהלך יום אחד, מותר להפליג בערב-שבת (י) בבקר, (יא) מפני שאפשר שיגיע (ה) שם קדם השבת. וימקום שנהגו שלא להפליג בערב-שבת כלל, אפלו דרך מועט אין מפליגין:

(ד) פחות משלשה

ימים. דהינו, ביום רביעי בשבת אסור [מ"א בשם הרבה אחרונים]. אכל הגר"א הביא בשם הרבה ראשונים, דהשלשה ימים נחשבו עם השבת גופא, וביום רביעי מותר. וענין שם שכתב שכן מוכח בתוספתא ובירושלמי: (ה) קדם השבת.

והוא הדין (ג) קדם יום-טוב, דיום-טוב ושבת שוין, (ג) וכן ביום-טוב שני אין מפליגין:

ביצה טז.

8

BT Betzah 16a

תניא אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת מצא בהמה נאה אומר זו לשבת מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר °°ברוך ה' יום יום לשם שמים - צומח שחזמן לו נאה לטבח:

We have learned in a Boraita: It was said that Shammai the Elder used to eat all days for the honor of Sabbath. When he found a good animal, he used to say: This shall be for Sabbath. But when he found a better one, he ate the former, and left the better one for Sabbath; but Hillel the Elder had another habit: Because all his deeds were for the sake of Heaven, as it is written [Ps. lxxviii. 20]: "Blessed be the Lord! *day by day* he loadeth us with benefits" (trusting in God to provide for Sabbath at the proper time).

משנה ברורה שם

Extra sources:

אורח חיים סימן רצט

ו' שְׂכַח וְלֹא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת, (טז) מִבְּדִיל עַד סוֹף יוֹם שְׁלִישִׁי. כִּי־ישׁ אומרים שאִינוֹ מִבְּדִיל (יז) אֲלֵא כֹּל יוֹם ראשון וְלֹא יוֹתֵר. וְדוֹקָא 'בוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן' וְהַמִּבְּדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹלִי, (יח) אֲכַל עַל הַנֵּר וּבִשְׂמִים יֵאִינוּ מְבַרְךְ אֲלֵא בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת. כִּי־ישׁ מִי שְׂאוֹמֵר דְּהָא דְקִיָּמָא לָן טַעַם מִבְּדִיל, הִנֵּי מְלִי הֵיכָא דְהַבְּדִיל בְּלֵיל מוֹצָאֵי-שַׁבָּת, אֲכַל אִם לֹא הִבְּדִיל בְּלֵילָהּ, בֵּינוֹן שְׂטַעַם, שׁוֹב אִינוֹ מִבְּדִיל. הִגָּה וְהַעֲקָר (יט) כְּסִבְרָא הִרְאִישׁוּנָה. וְמִי שְׂמַתְעֵנָה (כ) שְׁלֵשָׁה יָמִים וְשְׁלֵשָׁה לַיְלוֹת (כא) יִשְׁמַע הַבְּדִילָה (י) מְאַחֲרִים. וְאִם אֵין

משנה ברורה שם

ו' (טז) מִבְּדִיל עַד סוֹף וְכוּ'. דְּכַל אֵלוֹ הַשְּׁלֵשָׁה יָמִים (כז) שְׂכִימִים עוֹד לְשַׁבָּת הָעֶבֶר, וּמִכָּאֵן וְהִלָּאָה שְׂכִימִים לְשַׁבָּת הַבְּאָה. (כח) וּמִכָּל מְקוֹם, לְכֻלֵּי עַלְמָא לְכַתְּחִלָּה יְקָדִים לְהַבְּדִיל בְּיוֹם ראשון, וְדוֹרִיזִין מִקְדִּימִין לְמַצּוֹת, (כט) וְגַם דְּאָסוּר לוֹ לְאֲכַל קֹדֶם שְׂיִבְדִיל בֵּינוֹן דְּבִירוֹ הוּא לְהַבְּדִיל. כְּתִב בְּחַדוּשֵׁי רַבֵּי עֲקִיבָא אִיגַר בְּשֵׁם סִפְרָא לְשׁוֹן-חֲכָמִים, (ל) דְּבְמוֹצָאֵי-יוֹם-טוֹב אֵין לְהַבְּדִילָה תְּשִׁלוּמִין, דְּבַשְׁבָּת שֶׁנֶּה לּוֹמֵר דְּהַשְּׁלֵשָׁה יָמִים ראשונים שְׂכִימִים עוֹד לְשַׁבָּת שְׂעֵבֵר, מַה שְּׂאִין בֶּן בְּיוֹם-טוֹב, וּמִכָּל מְקוֹם הִגָּאוֹן רַבֵּי עֲקִיבָא אִיגַר מְצַדֵּד שֵׁם דְּכַל יוֹם ראשון שְׂאֲחֵר יוֹם-טוֹב יְכוּל לְהַבְּדִיל, עֵינֵן שֵׁם:

אורח חיים סימן רמח

א' אִתְרַךְ לְהַפְלִיג בְּסַפִּינָה (א) אֲפִלוּ בְּעֶרְב־שַׁבָּת אִם הוּלֵךְ לְדָבָר (ב) מִצְּנוּה, (ג) בְּיוֹפֹסֶק עֲמוֹ (ג) שְׂשִׁיבָת, וְאִם אַחֲרֵי-כֵן לֹא יִשְׁבֹּת אֵין בְּכֵךְ בְּלוּם. יֵאָכַל לְדָבָר הַרְשׁוֹת אֵין מִפְּלִיגִין בְּסַפִּינָה (ד) פְּחוֹת מְשִׁלְשָׁה (ה) יָמִים (ו) קֹדֶם הַשַּׁבָּת. הִגָּה אֲכַל קֹדֶם (ג) שְׁלֵשָׁה יָמִים שְׂרִי (ו) אֲפִלוּ בְּסַפִּינָה שְׂמוֹשְׂכִים אוֹתָהּ עַל-יְדֵי בְּהִמּוּת, (ז) וְאֲפִלוּ אֵין בְּגִבְהַת הַיָּם (ז) עֲשֶׂרָה טַפְחִים (מהרי"ק שו"ש מ"ה), (ח) וְאֲפִלוּ בְּמִקוֹם שִׁיצְטָרֵף הַיִּשְׂרָאֵל (ט) לְעִשׂוֹת אַחֲרֵי-כֵן מְלַאכָה בְּשַׁבָּת לְהוֹלִיךְ הַסַּפִּינָה (ריב"ש סימן קנב). וְיֵאָמֵר הוּא דְרָךְ מוֹעֵט, כְּמוֹ מְצוֹר לְעִידוֹן *שְׂאִין בִּינֵיהֶם כִּי אִם מְהֵלֵךְ יוֹם אֶחָד, מִתְרַךְ לְהַפְלִיג בְּעֶרְב־שַׁבָּת (י) בְּבִקְרָא, (יא) מִפְּנֵי שְׂאֲפִשְׂרָא שְׂיִגִיעַ (יב) שֵׁם קֹדֶם הַשַּׁבָּת. וְיִמְקוֹם שְׂנֵהָגוּ שְׁלֵא לְהַפְלִיג בְּעֶרְב־שַׁבָּת כָּלֵל, אֲפִלוּ דְרָךְ מוֹעֵט אֵין מִפְּלִיגִין:

משנה ברורה שם

(ד) פְּחוֹת מְשִׁלְשָׁה יָמִים. דְּהִנֵּנוּ, בְּיוֹם רַבִּיעִי בְּשַׁבָּת אָסוּר [מ"א כִּשֵׁם הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים]. אֲכַל הִגְרָא הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְבֵּה ראשונים, דְּהַשְּׁלֵשָׁה יָמִים נֶחְשְׁבִין עִם הַשַּׁבָּת גּוֹפָא, וּבְיוֹם רַבִּיעִי מְתָר. וְעֵינֵן שֵׁם שְׂכֵתָב שְׁפָן מוֹכַח בְּתוֹסְפָתָא וּבִירוּשְׁלָמִי: (ה) קֹדֶם הַשַּׁבָּת. וְהוּא הִדִּין (ג) קֹדֶם יוֹם-טוֹב, דְּיוֹם-טוֹב וְשַׁבָּת שׁוֹיֵן, (ג) וְכֵן בְּיוֹם-טוֹב שְׁנֵי אֵין מִפְּלִיגִין: